

TÖÖLISTE HÄÄN

SEPTEMBER 1933

7 SÜGIGI MAADE TÖÖLISED, ÜHINGE!
NR 9

E. TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU JA TÖÖLISNÕUKOGUDE HÄÄLEKANDJA

Mustasajaline reaktsioon ähvardab. Rahvusvaheliste sündmuste vastukaja Eestis. Kuidas kaitsta oma vabadusi?

E. Joonas.

Augusti esimesel poolel, ootamatult kodanikkude hulkadele, vabariigi valitsus kuulutas välja kogu maal kaitseseisukorra, mille otsemaks järeltuleks oli suure administratiivvõimuga varustatud sisekaitse ülema ametisse määramine, ajakirjanduse eeltsensuri alla panemine ja rea organisatsioonide sulgemine.

Kaitseseisukorra seaduse, kui **erakorralise vahendi** käsitusele võtmine eeldas muidugi, et vahepeal on sisepoliitilises olustikus midagi muutunud, midagi on tõsiselt ähvardams riiki ja riigikorda.

Mis see siis oli ja on, mis meid ähvardab?

Aga ei midagi muud, kui **kõige mustasajalisem reaktsioon**, mis rahvusvahelise liikumisena kannab fashismi nime ja mille otsemaks propageerijaks ning organiseerijaks meil on nõndanimetatud „vabadussõjalaste liit“.

See liikumine, kuigi meil juba üle 3 aasta vana, ei saanud kuidagi jalgu enne alla, kui Euroopa südames — Sak-

samaal „rahvussotsialistlikku“ nime kandev fashism möödunud aastal rasketöösturite ja rahailma kuningate toetusel hakkas tegema kiireid edusamme. Saksa rahvussotsialistide iga uus valimisvõit leidis elavat vastukaja ka eesti fashistide juures, ta andis neile hoogu, kasvatas nende organisatsioone ja õpetas neid tarvitama ikka uusi rahva hullutamise meetode. Päev-päevalt ja samm-sammult tungisid eesti fashistid oma tsentrumist — Tallinnast, kaugeemale, südamaale — linnadesse ja isegi valdadesse. Kogu möödunud aasta kasutati tiheda organisatsioonilise võrgu loomiseks ja agitaatorite väljakoolitamiseks.

Kuid meie fashistide tõelik tõus **algas alles tänava jaanuaris** pärast seda, kui Hitler tuli Saksamaal võimule ja pani maksma „rahvussotsialistliku partei“ diktatuuri. Nüüd on meie tasku-hitleritel ja pisi-mussoliniidel nagu uus elu sees, kusagilt hakkab neile voolama kokku raha seevõrd suurel hulgal, et nad ujutavad maa palgaliste kihutajatega üle, nende käsutuses

on kümned autod, nad uputavad rahva oma lendlehtedega ja veavad agitatsiooni otstarbel sadasid mehi ühes orkestritega ühest riigi äärest teise. Mitte kümned või sajatuhandad, vaid miljonid kulub neil selleks. Aga nende miljonite voolul ei näi olevat piiri.

Kust said ja saavad nad raha?

Ega ometi nälgivald töötult ja väikepalgaliselt ametnikult! Ei ka oma juhtidelt Larkalt ja Rõugult, vaid osalt neilt tööstus- ja kaubanduslikkudelt haikaladelt, kes

rahva ja riigi arvel ajanud kokku rikkusi,

kuid kellele praegune demokraatlik riigikord näib siiski veel ahelana, mis ei anna neile sellast põhjalikku rahva väljakurnamise võimalust nagu nad soovivad. „Vabadussõjalaste liidu“ fashiste võimule upitades kindlustavad nad omale tee iga kodaniku tasku ja riigikassa ning -varanduste juure, nagu see praegu tegelikult sünnibki Saksamaal. Iga fashistidele toetuseks antud sendi asemel ihkavad nad fashismi kaudu saada tagasi sajakordseid summasid.

Teisest küljest on teada, et saksa fashistlik valitsus on määranud hiigla summe fashistliku kihutustöö arendamiseks välismaal. Alles hiljuti kuulsime rahvusvahelisest skandaalist, mis tekkis Preisi peaministri Göringi ettepaneku puhul rootsi fashistide juhile Furugardile — võtku see suurem summa raha ja andku lubadus Rootsis võimule tuleku puhul

**anda mõned Rootsi maa-alad Saksa-
maale kolonisatsiooni otstarbel.**

Kui meie nüüd arvesse võtame saksa natsionaalsotsialistlikkude lehtede kiitvaid kirjutisi eesti „vabadussõjalaste liikumisest“, kui oma mõttekaaslasest ja teiselt poolt „vabadussõjalaste“ häälkandja „Võitluse“ ülistusi hitlerlikule Saksamaale ning lõpuks Landeswehri parunite heasüdamlikku vaheltsobitusi „vabadussõjalaste liidu“ ja saksa „natsionaalsotsialismi“ vahel, siis ei saa ometi olla mingit kahtlust, et meie ja saksa fashistide vahel peab olema midagi rohkemat, kui paljalt platooniline „aatelik“ side.

Selles veendumel veel kindlamini, kui arvestame, et pärast Hitleri võitu meie fashistid hakkasid eriti hoolega kopee-

rima mitte üksnes natside agitatsiooni meetodeid (mürglid võorastel koosolekutel, käsitsi kallaletungimised, jultunud demagoogia ja poliitiline tüssang), vaid ka seda, et neil korruga tekkis uusi rahaallikaid, mis võimaldasid senisest veelgi suuremal määral kulutada agitatsiooniks ja organiseerimistööks. Isegi kodanliste lehtede arvestuse järgi olevat „vabadussõjalaste liit“ viimase rahvahääletuse puhul üksi kulutanud rohkem, kui kõik teised, kaasaarvatud ka jõukate kihtide parteid kokku. — Kust tuli see rahahulk, selle kohta ei ole eesti fashistid tänaseni suutnud anda

mingit selget ja veenvat vastust.

Rootslase Furugardi lugu lubab teha vististi küllaldaselt kindlaid järeldusi.

Nõnda rahaliselt ülihästi varustatult jätkasid eesti fashistid demokraatlikkude vabaduste kaitsel oma organisatsiooni arendamist ka peale suvise rahvahääletuse. Nende erilise tähelepanu osalisteks said demokraatliku riigikorra kaitse-organisatsioonid — kaitsevägi, kaitseliit, politsei jne. Keskkohast antud juhtnõotide kohaselt hakati tegema isikulist kihutustööd tähendatud riigikaitse organide juhtiva koosseisu keskel ja, ärgem pigistagem kinni silmi, sel kihutustööl oli vilja. Augusti alguseks kujunes olukord sellaseks, et raske oli kas või mõne nädala peale näha ette sündmuste üldist käiku...

Töölisliikumise keskused

tundsidi seisukorra tõsidust ning ruttasid mustasajalise reaktsiooni kavatsuste paljastamisega, et sel teel vältida ootamatut kallaletungi rahvavalitsuslikule korrale. Ka valitsus lõpuks tunnustas sisepoliitilise olukorra seevõrd hädaohtlikuks, et pidas tarvilikuks võtta käsitusele kaitseisukorra seaduse karme vahendeid.

Milline on meie hinnang olnud praeguse valitsuse üldisele poliitikale, seda teavad lugejad eelmistest numbritest. Ka kaitseisukorra teostamisel, kuigi see sündis rahvavalitsusliku korra kaitsmise huvide hüüdsõna all, on valitsus astunud samme, millega meie põhimõttelikult ei saa leppida. Ühes fashistliku „vabadussõjalaste liidu“ vormilise sulgemisega on demokraatia kait-

se nimel suletud ka rida sellaseid organisatsioone, mis seadsid oma ülesandeks demokraatia kaitsmise. Siin on loogiline vastolu, siin on mõistatus, mida tavalise mõistusega ei saa lahendada. Aga veel enam: fashistliku organisatsiooni sulgemine on tõepoolest

ainult vormiline akt,

sisuliselt ta tegutseb edasi, arendab kogu jõuga kihutustööd endises suunas. — Kas oli siis vaja üldse kuulutada terve maa kaitseseisukorda, kui seda põhjalikult ei kasutata relvana rahvavalitsusliku korra kaitseks?

Nendele

häärivatele küsimistele

pole seni antud vastust!

Aga kuidas üldse kaitsta demokraatiat, kuidas hoiduda laialiste hulkade vabaduste hävitamisest?

Iseenesest pole ju hädaohtlik ei fashistlik kihutustöö, ei rumal demagogia ega rahva ninapidi vedamise meetodid, kui puuduks sotsiaalne alus masside hullutamiseks.

Mida näeme aga nüüd?

Aastate kestes kannatavad kümned-tuhanded töölised ränga tööpuuduse all. Põlluharijate tulu on langenud piirini, kus saaduste müük ei tasu minimaalset tootmiskulugi. Tuhanded noored haritlased ei leia teenistust selgi määral, et saaksid katta oma igapäevase hädatarviliku ülalpidamise kulud.

Olles vähikud ühiskondliku arenemiskäigu seadustes, kõik need kihid ei oska saada aru oma viletsuste tõelistest põhjustest. Nad ei mõista, et mitte demokraatia, kui niisugune, pole süüdi, vaid et kapitalistlikus ühiskonna süsteemis peituvad nende viletsuste põhjused, mille all nad kannatavad. Selle asemel et muutuda sotsialistideks, kes võitlevad praeguse ühiskonnakorra ja selle pahede vastu, nad liituvad fashistidega, kelle sihiks maksva ühiskonnakorra alalhoidmine diktatuuri ja terrori abil.

Demokraatia võib end praegu veel kaitsta ainult sel teel, kui ta oskab **ülesnäidata jõudu ja teovõimsust.**

Viletsustunud kihtidele — töötutele, väikekodanlusele, põlluharijatele ja haritlaskonnale tuleb tegelikult elus tõendada, et nemad ise, kasutades kõiki kodanlike õigusi ja vabadusi suudavad

oma olemasolu tingimusi parandada, mitte aga alistudes nõndanimetatud „juhtide“ orja-ideele, mis neid ja ühes nendega kogu rahva viib nendesamade rahakate kihtide orjaikkesse, kelle süü läbi praegu inimkond sattunud ummikusse. Demokraatiat on vaja kaitsta, kuid seda suudetakse teha ainult siis, kui ollakse võimeline sisendama tööliskonda, väikekodanlusse, haritlaskonda ja põlluharijatesse veenet, et demokraatia on

võimeline tegutsema otsustavalt.

Kõrvuti fashismi-vastaste represaalidega, pealegi nagu meil poolikutega, peaks tarvitusele võetama ka sotsiaalsed vahendid, ja mis peaasi, rakendama demokraatliku riigivõimu õiglasele käsitamisele kõik riigi sotsiaalsed jõud, et sel teel tõmmata kõiki kihte kapitalistlikust valmistussüsteemist tingitud raskuste lahendamisele.

Ei suuda meie poliitilised, kodanlik-demokraatlikud rühmitused isegi praeguses hädaohtlikus olustikus võtta omaks seda ainsat mõeldavat, legaalselt demokraatia säilitamise vahendit, siis olgu töölisklass üksi valmis kaitsma oma poliitilisi õigusi ja vabadusi, pidades meeles Saksamaa kurbade sündmuste resultaate, millised on vormuleeritud nii:

„Vastupanuta alistumine fashismile nõuab tööliskonnalt võraturu enam majanduslikke ohvreid ja ka ohvreid eluga, kui kõige viisam ning meeleehtlikum otsekohene võitlus.“

Saksa sündmuste praegune kohutavus peab andma meile julguse, mehisuse ja otsustamisvõime tarbekorral äärmiste abinõudega kaitsta kahe revolutsiooni — 1905. ja 1917. aasta — saavutusi, mis valatud meie põhiseaduse paragrahvide vormi.

Eesti tööliskond: vaenlane on värvate ees! Praegu ei ole aeg kõhklemiseks ega omavaheliste arvete õiendamiseks! Tänapäeval peame meie tundma ning tunnustama ainult üht tõe: ühisel rindel viimseni ühise vaenlase — fashismi — vastu, ka abinõudega, mida tavalises võitluses igapäev ei tarvita. — Olge valvel ja valmis täitma oma keskuste käsku!

Orjaiket toov põhiseadus.

Tööliskonna ainus võimalik otsus: VASTU!

Eelmises numbris käsitasime lühidalt, mida sisaldab 14., 15. ja 16. oktoobril rahvahääletusele tulev „vabadussõjalaste liidu“ poolt algatatud põhiseaduse muutmise eelnõu. Täna tahame peatuda vähe üksikasjalikumalt selle seaduse juures, et igal hääletajal oleks selge

mida taotleb põhiseaduse muutmine?

Demokraatia ja täieliku rahvavalitsusliku korra teostamise üks põhinõudmistest on see, et rahva poolt valitud esinduskogu — parlament, meil — riigikogu, oleks õigustatud takistamatult töötama välja seadusi ja teostama kontrolli täitva võimu — valitsuse ning riigi rahanduse üle, milleks parlamendile peaks kindlustatama riigi eelarve koostamise ja eelarve täitmise üle järelevalvamise õigus. Valitsuse tegevuse üle järelevalve õigus on kõige paremini teostatav sel teel, et valitsusel peab olema rahvaesinduse täielik ja vastuvaidlematu usaldus.

Praegu maksvas põhiseaduses ongi need õigused antud riigikogule.

„Vabadussõjalaste liidu“ eelnõu asetab aga kogu meie senise korra pea-peale, luues sootuks uue,

diktatuuri põhimõtetele rajatud valitsemiskorra.

Rahvaesinduse, s. o. riigikogu asemel hakkab eelnõu kohaselt teostama nii seadusandlikku kui tegelikku valitsusvõimu üksainuke isik — riigivanem-president. Riigikogu on nimeliselt jäetud küll alles, aga temal pole enam mingeid tõelikke õigusi ega tegevusvõimalusi.

President-riigivanemal § 39-da alusel on õigus igal ajal saata riigikogu laiali, „kui seda nõuavad riiklikud kaalutlused“. Iga uute valimiste järgi, kui rahvas valinud riigikogusse presidentidele mittemeeldivad rahvasaadikud, võib president saata riigikogu ikka jälle laiali ja sellesamaga teha rahvaesindajatel võimatuks rahva tahtmise avaldamise riiklikkude asjade otsustamisel.

Aga veel enam: ka sel juhul, kui president omast armust ja heldusest lubabki riigikogul tulla kokku, siis ometi

riigikogu ei saa rahva tahtmise järgi otsustada ühtki küsimust. Sest § 53 põhjal „riigikogu poolt... vastuvõetud seadused esitab riigikogu juhatus president-riigivanemale väljakuulutamiseks. Riigivanemal on õigus riiklikudel kaalutlustel

jätta välja kuulutamata riigikogu poolt vastuvõetud seadusi“...

Kui siia juure arvata president-riigivanema õigus § 39-da alusel saata vahetpidamata riigikogu ennast laiali, siis on selge, et riigikogu ei saa enam vastu presidendi, s. o. vastu ühe inimese tahet anda ühtki seadust.

Seevastu § 60-da punkt 12-da alusel president-riigivanem „edasilükkamatu riikliku vajaduse korral kuulutab seaduse-eelnõud välja dekreedina, millel on seaduse jõud. Dekreet ei või muuta rahvahääletamise, rahvaalgatamise, riigikogu valimise ega riigivanema valimise seadust. Dekreet on maksev kuni selle äramuutmiseni riigivanema või riigikogu poolt.“

Sellest pragrahvist nähtub, et president-riigivanem võib peale ülalloeletud nelja seaduse muuta dekreediga ära kõiki teisi seadusi, ka riigieelarvet ja maksuseadusi, panna maksma uusi rahvale kahjulikke ja üksikute kildkondade tasu rahva arvel täitvaid seadusi, võtta rahvalt sõna-, trüki- ja koosolekute-, streigi- ja ühinemise vabadused, teiste sõnadega panna maksma oma

piiramata võim kõikide kihtide ja riigi üle,

ilma et keegi saaks tõsta vähematki protesti.

Sest paragrahvi lõpp, mille järgi dekreet maksab seni, kuni riigikogu pole selle ära muutnud, on vaid hulkade petteks sappa võetud. Riigikogu ei saa eelnõu järgi ühtki presidendi dekreeti äramuuta juba sellepärast, et § 39-da põhjal võib president otsekohe saata laiali sellase riigikogu, kes katsuks dekreete tühistada.

Kuid president-riigivanema võim ei piirdu ainult seadusandlise täiusliku õigusega ja üleolekuga rahvaesindusest, vaid tema käes on ka tegelik riigi valit-

semine. § 57-da põhjal „riigivanema juures on riigi valitsemiseks vabariigi valitsus.“ § 64-da põhjal „vabariigi valitsuse kutsub ametisse (mitte riigikogu, vaid) riigivanem. — Vabariigi valitsuse vabastab ametist riigivanem kas enda algatusel, peaministri esitisel või riigikogu umbusalduse avalduse põhjal.“

Tähendab, kolm valitsuse lahkumise moodust, mis aga kõik jooksevad kokku ühe isiku — president-riigivanema kätte. Oieti on meil tegemist sisuliselt kahe valitsuse kojusaatmise viisiga, see tähendab — kui president-riigivanem saadab valitsuse minema, või kui peaministri algatusel valitsus ise jookseb laiali. Riigikogu aga saab valitsusele avaldada umbusaldust ja üldse mõjutada valitsuse poliitikat ainult sel korral, kui sellega on nõus president. Hakkab aga riigikogu arvutama valitsust ja talle avaldama umbusaldust vastu presidendi tahet, siis võtab president-riigivanem jällegi tarvitusele § 39-da ning saadab riigikogu enese laiali. — Nii on ka valitsemisvõimu absoluutne täius ühe isiku — presidendi käes.

Seda võimutäiust

suurendab veelgi kolm asjaolu:

Esiteks § 60 punkt 4-da alusel nimetab president-riigivanem ametisse kõik kõrgemad kaitsevälised ja kodanlised ametnikud, teiseks — punkt 8-da alusel on ta kaitsevägede kõrgem juht ja kolmandaks — § 69-da ning 70-da alusel kinnitab ta ametisse nii riigikohtunikud kui ka kõik teised kohtunikud, väljaarvatud vandekohtunikud, milliseid meil aga üldse veel polegi.

Kes tunneb riigiaparaadi tööd, sellele on selge, mis tähendab niisugune ametnikkude ametisse määramise õiguse andmine üksiku isiku kätte! Peaks see põhiseaduse muudatus läbi minema, siis ei saa enam ükski õiglane, selgrooja ja seadusi austav inimene jääda riigiteenistusse. Kõik nad peavad roomama diktaator-presidendi ees, peavad täitma ta käskusid, olgu need nii ebaõiglasel kui tahes. Kaitseväge ja politsei juhtide ametisse määramise ainuõigusega koondub aga samuti riigi relvastatud jõu käsutamise ainuõigus üksnes president-riigivanema kätte.

Isegi kohus, rippumatu kohus — see

kodanlise demokraatia üks põhinõudmisi — kaotatakse ja tehakse president-riigivanema tööriistaks sel teel, et kohtunikkude kinnitamine antakse tema kätte.

Auahne ja võimuhimuline president ei jäta neid hiigla õigusi oma võimu kindlustamiseks kasutamata ja nõnda saame president-diktaatori, kelle kohta isegi ülikooli vanameelsed õppejõud on ütelnud, et tema kätte koondub suurem võim, kui see oli

vene isevalitsejal Nikolai II.

Üheks agitatsiooni trikiks fashistlikkude „vabadussõjalaste“ käes on järgmine argument: Põhiseaduse muutmise eelnõu üks väarikamaid külgi olevat see, et tema põhjal võidavat võtta president-riigivanemat ja ministreid kohtulikule vastutusele, kui need saadavad korda seadusevastaseid tegusid. Sellega antakse mõista, nagu praeguse põhiseaduse juures valitsuse liikmeid ei saaks võtta kohtulikule vastutusele.

Kes aga võrdleb praeguse põhiseaduse § 67-t rahvahääletusele tuleva eelnõuga, see näeb, et sõnaliselt on mõlemad paragrahvid pea ühesugused, kuid väga suure sisulise vahega.

Maksva seaduse § 67 ütleb nii: „Riigivanema ja ministrite kohtulikule vastutusele võtmine ametialaliste süütegude eest võib sündida üksnes riigikogu sellekohase otsuse põhjal. Asja arutamine allub riigikohtule.“

Siit on selge: kui riigikogu enamus leiab, et riigivanem või ministrid on saatnud korda mõne süüteo, siis selle enamuse otsusega antakse mehed riigikohtu alla ja ei riigivanemal ega ministritel pole võimu oma süüteo varjamiseks midagi ette võtta. Tarvitseb ainult riigikogu enamusel tahta ja nad ongi paragrahvi lõas.

Sootuks teiseks kujuneb aga olukord „vabadussõjalaste“ põhiseaduse eelnõu juures. Sealgi § 67 kõneleb nii: „Riigivanemat, peaministrit ja ministreid võib võtta kohtulikule vastutusele üksnes riigikogu sellekohase otsuse põhjal.“

Väliselt on seega paragrahv sarnane, mis maksvas seaduses, kuid sisuliselt uues süsteemis täiesti tühine, millega pole midagi peale hakata. Vahe seisab selles, et praegu ei saa ükski võim, ei

riigivanem, ei ükski minister ega valitsus kokku takistada riigikogu andmast riigivanemat või valitsust kohtu alla, aga „vabadussõjalaste“ eelnõu järgi niipea kui riigikogu enamus tahakski hakata otsustama riigivanema või ministrite vastutusele võtmise küsimust, siis president-riigivanem võib eelnõu § 39-da alusel jällegi saata riigikogu laiali, ilma et rahvaesindajad saaksid kuidagi § 67-da põhjal nõuetavat kohtulikule vastutusele võtmise otsust teha. Seega praeguse seaduse järgi võib ja saab valitsust anda kohtu alla, — „vabadussõjalaste“ eelnõu järgi seda aga

kuidagi ei saa,

kui kuriteo korda saatnud „president-riigivanem“ ise ei taha. Aga missugune kuritegija ise siis tahab karistust?

Sellest üldisest kokkuvõttest järgneb, et „vabadussõjalaste“ põhiseaduse muutmise eelnõu pole midagi muud, kui püüe

varjatud kujul, rahva ebateadlikkude hulkade petmise teel teostada

ainuvalitsuslikku korda,

kus seadusandline ja valitsemine võim on koondatud ühe isiku kätte ning kohutumõistminegi tehtud sõltuvaks temast. Viie aasta jooksul ei kannata täitev võim mingit vastutust kellegi ees, teda ei saa keegi kontrollida ega lausa kuritegude kordasaatmise puhulgi võtta kohtulikule vastutusele. „Vabadussõjalaste“ põhiseaduse eelnõu on nagu loodud igasugu pankrotmeistrite ja kuritegelise olluse pukis hoidmiseks, rahva õiguste ja vabaduste hävitamiseks ning töötavate hulkade orjastamiseks.

Sellepärast on tööliiskonna üksmeelseks kohustuseks minna 14., 15. ja 16. oktoobril hääletamiskastide juure ja lasta sinna sedel otsusega:

Vastu.

Amicus.

Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu (R.A.L.) VI kongress.

Aug. Gustavson.

30. juulist—3. augustini peeti Brüsselis R.A.L. VI kongress.

Kongressi päevakord koosnes, peale rakendava osa, järgmistest olulistest küsimustest:

1. Aruanded.
2. Sõja ja fašismi vastane aktsioon.
3. R.A.L. plaanimajanduslikud nõudmised.
4. R. A. L. sotsiaalpoliitiline programm.
5. R.A.L. kasvatus- ja haridusprogramm.
6. R. A. L. põhikirja muutmise.
7. Valimised ning järgmise kongressi asukoha määramine.

Esindatud oli R. A. L-ga ühinenud 28 maa ametiühingute keskust ning 27 rahvusvahelist kutsesekretariaati. Peale selle külalistena R. A. L-ga mitteliitunud 4. maa ametiühingute keskorganisatsiooni (Jaapani, India, Norra ja L-Afrika) ja 4 rahvusvahelist organisatsiooni: Rahvusvaheline Tööstusbüroo, Sotsialistlik Internatsionaal, Sotsialistlik

Noorsoo Internats. ja Töölisspordi Internatsionaal.

Kongress algas ametlikult Antverpenis 30. juulil kus sel puhul oli korraldatud Belgia ja Hollandi tööliisorganisatsioonide ühine suur fašismivastane demonstratsioon. See võimas ligi 100.000 pealine demonstratsioon, kui tööliisklassi üksmeele väljendus, jättis unustamata mulje.

Tegelik kongressi töö algas 31. juulil Brüsselis ning kestis nõrgenemata pinevusega 4 päeva. Ülal p. 2, 3, 4 ja 5 all märgitud küsimusi arutleti erikomisjonides ning siis vast pleenumis, mis võimaldas nende tähtsate küsimuste üksikasjalisemat käsitlemist.

Liigetele varem kättesaadetud 100 leheküljelises trükitud *aruandes* antakse haarav ülevaade R. A. L. 3 aastase (1930, 31 ja 32) töö ning tegevuse, samuti rahalise olukorra kohta. Selle aruande arutlemisel keerlesid läbirääkimised peamiselt organisatsiooniliste küsimuste ümber. Kõik kõnelejad rõhutasid

kindlama kontakti vajadust R. A. L. ja rahvusvaheliste kutsesekretariaatide vahel, eriti nüüd kus majanduskriisi ja saksa töölisklassi ühisreast väljalangemise tagajärjel tuleb rahaliste raskustega arvestada. Nõuti mõningate kutsesekretariaatide liitmist, mille alad üksteisega lähedased. Ja tõeliselt siin võib ning peab midagi ettevõtma, et vältida asjatut jõu ja raha kulu ning saavutada paremaid tulemusi. Näiteks võiksid väga hästi liituda — trükitööliste, raamatuköitjate ja litograafide erisekretariaadid. Samuti rätsepad ja mütsitegijad (praegu mõlemal erisekretariaat). Ka on näiteks riigi- ja omavalitsuse ametnikel 3 erikutsesekretariaati (postiteen., riigiteenijad ja avalikasutiste teenijad) mis tingimata tuleksid liita. Selliseid liitumise võimalusi on veel rohkegi. Kahjuks ei võetud kongressil nende kohta lõplikult seisukohta vaid anti küsimus veel kaalumiseks R. A. L. ja kutsesekretariaatide juhatustele.

Kutsesekretariaatide liitumisel võiks eeskujuks olla I. T. F. = rahvusvah. transporttöölise föderatsioon, mis koondatab merimehi, raudteelasi, sadamatöölisi ja muid transport alade töölisi. Selle tõttu ongi see rahvusvah. kutsesekretariaat kõige võimsam. Paremini üksteisega ühinev organisatsioon kui mittu nõrka!

Sõja ja fašismi vastane võitlus

oli põnevamaid päevaküsimusi kongressil. Üldse, võiks öelda, arenes terve kongressi töö fašismi vastase võitluse tähe all. Fašismi hädaoht on eriti Hitleri võimule pääsuga äärmiselt tõsine igal maal. Kongress üksmeelselt aktsepteeris vastava komisjoni ettepanekud ja seisukohad, milles kutsutakse üles iga maa tööliskonda koos kõikide vabadust pooldavate kihtidega võitlema vastava maa fašistlikkude jõukude vastu. See on ametiühingute päevaülesanne poliitilisel alal. Kongress väljendas veel kord kindlat tahet võidelda igakujulise diktatuuri vastu, mille siht on töölisklassi vabaduse riisumine.

Erakorraliste vahenditega tuleb aga astuda vastu sellele äärmisele hädaohule, mida rahvusvahelises ulatuseski kujutab enesest saksa rahvussotsialism. Seda arvestades kutsus kongress üles teostama kogu valjusega kõikide saksa kaupade boikotti. Ta tervitab nende

maade keskliitude tegevust, kes juba on alanudki boikotti ja loodab, et nende eeskujule järgnevad ka kõik teised liitunud keskorganisatsioonid.

Kongress pöördub kõikide ausate kodanikkude poole üleskutsega liituda selle rahvusvahelise boikotti liikumisega.

Võideldes fašismi vastu ei tule aga silmist jätta sõja hädaohtu. Oieti on küll võitlus fašismi vastu ühtlasi ka võitlus sõja vastu, sest fašismi võimule pääs viib paratamatult kiiresti sõjale. Kuid sõja hädaoht ei esine ainult üksi koos fašismiga vaid ka selleta. Seepärast tuleb jätkata sõjavastast ning relvastuse vähendamise propagandat täie energiaga. Sõja hädaohtu realiseerimisel peab töölisklass astuma aktiivselt välja üldstreigiga.

Iga maa, mis ei alistu rahvusvahelisele vahekohtule või üldse eitab vahekohtu, tuleb lugeda kallaletungivaks pooleks. Sellest silmapilgust peale on selle maa organiseeritud tööliskonna kohuseks asuda läbiviima üldstreiki. Teiste maade töölisorganisatsioonide ülesandeks peab samal ajal olema teostada streigiliikumist ja teostada selle maa täielikku boikotti.

See aktsioon tuleb nii teostada, et saaks võimatuks sõjavarustuse ja sõjaväe vedu, aga ka mobilisatsiooni läbiviimine. Eriti tuleb hoolega jälgida diktatuuri ja fašismi maid ning olla valmis nende poliitiliseks ja majanduslikuks isoleerimiseks, kui nad muutuvad hädaohtlikuks rahule.

R. A. L. majanduspoliitiline programm, mis Jouhaux poolt kongressile esitati ning vastavas komisjonis läbivaatamise järgi aktsepteeriti, kujutab endast kogu guka brošüüri. Selle kava põhilause te juures peatume edaspidi. Olgu siin vaid märgitud, et kongress selle kava vastuvõtmisel selgesti ja kategooriliselt väljendas, et kapitalistlik kord on võimetu lahendama majanduskriisi ning võimaldama inimväärset elatumist kõigile. Tuleb aktiivsemalt kui kunagi varem asuda võitlusesse sotsialistliku korra saavutamiseks. Tuleb anarhiline majanduselu asendada plaanimajandusega, mille siht pole isiklik kasusamine vaid ühiskonna kõigi liigete nõuete korrapärane rahuldamine. Töölisi tuleb

hoiatada petlikkude lootuste eest, et fašistlik diktatuur suudab vähendada majanduskriisi ja hankida töötutele tööd. Majanduslikule survele lisandub siis veel poliitile surve.

R. A. L. sotsiaalpoliitiline programm mille esitas C. Mertens, vaadati läbi samuti erikomisjonis ning heastati kongressi poolt. Siin nõutakse tööliste liitumise vabadust, sotsiaalkindlustust, töökaitset, tööaja lühendamist maksim. 40 tunnile nädalas palkade alandamiseta, öötöö ja lastetöö keeldu, palgalist puhkust, kollektiivlepinguid.

Selle programmi vastuvõtmisel kongress rõhutas, et *töölisklass on kategooriliselt sundusliku vahekohtu, samuti sun-*

dusliku töökohustuse vastu, mis on töölisklassi orjastamise järjekordne katse.

Kongressil kiideti heaks ka R. A. L. haridusprogramm, mis oli koostatud õpetajate rahvusvahelise kutsesekretariaadi poolt. Samuti leidis vastuvõttu rahvusvahelisel naistöliste konverentsil vastuvõetud seisukoht naistöliste ühevääristamisel meestöölistega töötamise vabaduse ja palkade suhtes.

R. A. L. põhikirjas tehti mõningad vähemad muudatused. Juhatus valiti endises koosseisus tagasi, peale sakslaste esindaja Leiparti, kelle asemele tuli Schorsch — Austriast. Järgmine kongress otsustati pidada 3 a. pärast Londonis.

Töölisvanemate II üleriiklik konverents.

Kolm kindlasõnalist otsust.

Pühapäeval, 27. augustil peeti Tallinnas töölisvõimla saalis teist üleriiklikku töölisvanemate konverentsi, millest võisid ka E. Töölisühingute Keskliiduga liitunud ametiühingud oma esindajate näol sõnaõigusega võtta osa.

Hääleõiguslikke saadikuid, s. o. Käitivanemaid oli ilmunud 112, kes esindasid 55 käitise töölisi.

Konverentsi juhatajateks valiti: B. Eilman, A. Gustavson, E. Veeber ja A. Tilk.

Sekretärideks A. Offenbach, J. Mihkelson, L. Metslang, K. Ello, A. Kuusk ja K. Einart.

Referaatidega esinesid: E. Joonas — „Fashism ja Tööliskond“, A. Jõeäär — „Tööliskonna majandus- ja sotsiaalpoliitilisi nõudmisi“, B. Eilman — „Tööliskonna ülesandeid käitistes“ ja L. Metslang — „Töölisvanemad ja ametiühingud“.

Nagu referaatide teemidestki näha, taotles see konverents kaht sihti: esiteks pidid käitivanemad ütlema oma sõna E. Joonase ja A. Jõeääre käsitada antud kahes tähtsas küsimuses ja teiseks tuli konverentsil B. Eilmani ja L. Metslangi referaatide järgi võtta vastu käitivanemate tegevust üleriiklikult ühtlustav ning ametiühingutega vahekordi reguleeriv otsus.

Konverents täitis mõlemad ülesanded

kindlasõnaliste otsuste näol. Ka läbirääkmised referaatide puhul kandsid väga asjalikku ja rõõmustavalt üksmeelset kuju, kui arvata maha kahe elupõlise „opositsionääri“ sõnavõttud, mis sisult olid aga nii nõrgad, et ei suutnud tõmmata enesele kellegi muu tähelepanu, kui ainult konverentsil viibiva ühe kodanlise lehe reporteri oma, kes ruttas, kärarikkalt kõnelema „suurtest“ lahku minekutest.

Konverentsil kiideti aga heaks haruldase üksmeelega — ilma ühegi vastuhääleta — järgmised resolutsioonid:

TÖÖLISKOND JA FASHISM.

Üleriiklik töölisvanemate koverents, mis peeti 27. augustil 1933. a. Tallinnas, pöördub Eesti tööliskonna poole järgmisega:

Kapitalistlik valmistussüsteem ja ta juhid siplevad juba üle kolme aasta kõige kohutavamas rahvusvahelises majanduskriisis, ilma et nad oskaksid leida väljapääsu ummikust. Krediitsüsteemi kokkuvarisemine, käitiste pankrotid tervete valmistusalade ulatuses, hindade langus alla tootmiskulude normi, kohutav tööpuudus keset üha kasvava masside rahulolematuse tõusu — see on sotsiaalne olustik, mis iseloomustab pea kõiki kultuurmaid.

On selge, kui nii edasi läheb ja ei leita ühtki abinõu masside tänapäeva minimaalsete vajaduste rahuldamiseks, siis kapitalistlik ühiskond seisaks paratamatult suure sotsiaalse revolutsiooni keerises, mis pühiks armutult kõrvale senise ühiskonna korra.

See oleks kodanlis-kapitalistliku valmistussüsteemi arenemise loogiline lõpp.

Kuid kodanlik-kapitalistlik ühiskond on nüüd haaranud uue, senitundmatu päästevahendi järgi. See on fashism — Itaalia nimetuse järgi, „Rahvussotsialism“ — saksa keelemurde kohaselt ja lapua liikumine — meie naabrite, soomlaste hüüdnimega. Mis nime ta kusagil ka ei kannaks, sisult on ta ometi kõikjal ühesugune: vale, pettuse, teadlikult võltside lubaduste ja meelituste abil hävitada rahvasvalitsuslikku korda ja anda absoluutne, piiramata võim kapitalistide ning nende käsikute kätte selleks, et toore vägivalla, terrori, hulkade ihu ja hinge orjastamise teel suruda alla iga vaba protesti ja oma õiguste eest võitlemise võimalus. Seda tegi Mussolini Itaalias, Pilsudski — Poolas, Volde-maras — Leedus ja seda teeb Hitler praegu Saksamaal. *Fashism on rahva suusulgemise süsteem, see on rahva õiguste kaotamise meetod, see on tööliskonna võitlusvõimaluste röövimise vahend.*

Töölisvanemate konverents pöördub Eesti tööliskonna poole tungiva hoiatusega: ärge uskuge igat tänapäeval turuplatsile ilmuvat demagoogi, kes piitsutab küll praeguseid pahe-sid, kuid üksnes sihiga — vedada libedale töölislit ja tema abiga saada oma kätte täit võimu. Ka meie mõistame hukka kõik tänase, ka meie käitistest ja töökodadest tulnud tööliskonna volinikud tunneme ja elame ise üle töölisklassi viletsusi, kuid meie kutsume üles teid, proletaarlast, vabakutselisi ja üldse oma tööjõust elavaid inimesi kaitsma kahe, meie põlve kestes toime tulnud revolutsiooni saavutus. *Kõik pahe tuleb kapitalistlikust ühiskonna korrast. See vaja asendada sotsialistliku korraga, mis aimuiks toob meile pääsu praegusest viletsusest. Kes ei tunnista sotsialismi, kes on marksistliku ühiskonna arengu käsitlemise viisi vastu, see on meie vastu, see on töölisklassi vaenlane.*

Eesti oludes osutub seks „Vabadussõjalaste Liidu“ nime taha pugenud tagurlike kapitalistlikkude kihtide käsikute organisatsioon. Need on Saksamaa hitlerluse sõnasõnalised kopeerijad, nemad toimiksid Eesti tööliskonnaga täpselt samuti, nagu toimitakse praegu Saksamaal. Nende poolt algatatud põhiseaduse muutmise eelnõul pole muud sihti, kui meie rahva üle pukki upitada piiramata võimuga presidenti-riigivanemat, kelle käes seadusandlik, valitsemise kui ka kohtumõistmise võim. Eesti rahvas ja kogu tööliskond oleks jällegi paisatud tagasi õigusteta olukorda, nagu ta seda oli enne 1917. a. revolutsiooni.

Kõike seda arvesse võttes üleriiklik töölisvanemate konverents kutsus üles Eesti tööliskonda:

1) astuma leppimata võitlusse kogu tööliskonna verivaenlase — fashismiga, varjakugi ta end „Vabadussõjalaste Liidu“ või mõne muu nime taha ja selle võitluse teostamiseks oma organisatsioonidest loome kindla, ühise fashismivastase fronti;

2) hääletame eelseisval rahvahääletusel — 14., 15. ja 16. oktoobril fashistide poolt algatatud põhiseaduse muutmise vastu, sest selle seaduse läbiviimisega oleks röövitud tööliskon-

nalt nii organiseerimise, kui ka oma elujärje parandamise eest võitluse pidamise võimalus.

Veel on aeg 1905-da ja 1917-da aasta revolutsioonide võitust kaitsta. Tehke seda ja hääletage oktoobri kuul VASTU.

TÖÖLISKONNA MAJANDUSLISED- JA SOTSIAALPOLIITILISED NÕUDMISED.

Alatasa süveneb kapitalismi kriis, mis on laostanud majanduse kõigis maades ja jätnud töötä üksi Euroopas ja Põhja-Ameerikas üle 30 miljoni töölise, on paljastanud kapitalistliku majanduskorra puudused ja sügavad vastolud ning selle võimatuse lahendada kriisi raskusi ja otstarbekohaselt korraldada ja juhtida maailmamajandust.

Sellepärast on kogu töölisklassi päeva-ülesandeks saanud teede otsimine, kuidas otstarbekohaselt ja töölisklassile vähemate ohvritega asendada kapitalistlikku süsteemi sotsialistlikuga.

Et aga sotsialistliku plaanimajanduse teostamine nii mujal kui Eestis oleneb töölisklassi ametiühingulise ja poliitilise jõu tugevusest ning rahvuvahelisest võimu vahekorradest, siis tuleb nii kaudu, kui pole veel võimupoliitilisi eeldusi sotsialismi teostamiseks, kogu jõuga võidelda selle eest, et korraldada majanduselu plaanimajanduse põhimõtete järgi, riigistada ja demokratiseerida majandust. Selles mõttes üleriiklik töölisvanemate konverents võtab omaks Rahvusvahelise ametiühingute Liidu poolt ülesseatud, samuti Eestimaa Töölisühingute Keskkliidu IV-dal kongressil vastuvõetud majandus- ja sotsiaalpoliitilised nõuded.

Sealjuures konverents kriipsutab alla järgmist:

MAJANDUSPOLIITILISEL ALAL ON VAJA:

1) Kogu majandust korraldada, elustada ja juhtida kindla plaani järgi;

2) võtta riigi kätte tööstusalad, kus erakapital osutunud röövkapitaliks, eeskätt aga tekstiil-, naha-, tubaka- ja tsemenditööstused, samuti liiklemisvahendid;

3) seada era suur- ja kesktööstus riikliku kontrolli alla;

4) luua tähtsamate saaduste hindade reguleerimiseks ja ettevõtjate ning vaheltkauplejate liigkasu vastu võitlemiseks hindade amet, kuhu kuuluksid ka tööliste ja tarvitajate esindajad;

5) arendada ja soodustada ühistegevust, eriti põllumajanduse alal;

6) võtta revideerimisele tööstussaaduste ülemäära kõrgeid kaitsetollid;

7) võtta riigi kätte väliskaubandus ja arendada ligemate naabritega kõige tihedamat majanduslikku koostööd, kuni tolliuniooniini;

8) riigistada tähtsamad aktsiapangad ning kindlustusasutused ja teiste üle sisse seada riiklik kontroll;

9) riigistatud majandusalade ja ettevõtete juhtimisest võimaldada tööliskonnal osavõtta;

10) suurendada töövõimalusi ja hulkade ostujõudu, rakendades kapitali ja krediidi kavakindlat majanduselu tarvilikumaaile ja elujõulisemaaile üleshitavaile aladele;

11) lühendada tööpäeva tööstuses, kaubanduses ja transport ning side alal, võttes ülemmääraks 40-tunniline tööädal, kusjuures töötasu ei tohi väheneda;

12) tööliste palkasid tõsta vähemalt vastavalt elukalliduse tõusule. Palgad kindlaks määrata kollektiivlepingutes, neis maksuma pannes palkade automaatne tõus, vastavalt elukalliduse tõusule.

SOTSIAALPOLIITILISEL ALAL ON VAJA:

1) Panna maksuma kindlustamine tööpuuduse vastu;

2) korraldada tööütle elatise kindlustamiseks suuremas ulatuses töid;

3) laiendada tööinspektsiooni ja suurendada selle koostööd töölisvanemate ja ametiühingutega.

TÖÖLISVANEMAD JA AMETIÜHINGUD JA TÖÖLISVANEMATE ÜLESANDED KÄITISTES.

1. Üleriiklik töölisvanemate konverents tunnustab vajalikuks tööliiskonna majanduslikkudes, sotsiaalpoliitilistes ja õiguslikkudes huvides peetava võitluse ja ametiühingulise organiseerimistöo ühtlustamiseks ja aktiveerimiseks ametiühingute ja töölisvanemate koostöö Eestimaa Töölisühingute Keskliidu ja selle organisatsioonide juhtimisel, milleks konverents volitab Keskliidu juhatust astuma tarvilikke samme, andma vajalikke korraldusi ja juhiseid.

2. Konverents peab vajalikuks, et kõik

töölisnõukogude liikmed ja töölisvanemad oleksid oma tööala ametiühingute liikmed ja korraldaksid töökohtadel aktiivselt ametiühingulist selgitustööd ja organiseerimistööd. Töölisvanematel tuleb seista käitistes peetavas töövõitluses esikohal.

3. Konverents peab vajalikuks, et kõik töölisnõukogude liikmed ja töölisvanemad telliks E. T. Keskliidu ja töölisnõukogude ühist häälekandjat „Tööliste Häält“, korraldaksid töökohtades ajakirja levikut ja saadaksid ajakirjale pidevalt kaastööd.

4. Konverents peab vajalikuks, et E. T. Keskliit jätkaks piirkondlikkude ja tööharuliste töölisvanemate konverentside, kursuste ja loengute korraldamist, käitiste tööliste koosolekutele tarvilikkude kõnelejate saatmist, töölisvanemate valimiste juhtimist ja töölisvanemate tegevuse instrueerimist.

Konverents peab vajalikuks, et töölisnõukogud ja töölisvanemad saadaksid Eestimaa Töölisühingute Keskliidule oma tegevusest ja kohapealsest olukorrast aruandeid Keskliidu juhatuse poolt määratud vormis ja korras.

5. Konverents peab tarvilikuks, et ka sadamatöölistel võimaldataks valida käitisevanemaid, muutes sellekohaselt vastavat seadust.

*

Konverents lõppes õhtul selle akkordiga, et kõik avaldasid lootust peagi jälle sõita kokku pidama nõu tööliiskonda puutuvate küsimuste üle.

Eesti Tööliste Haridusliit eeloleval tegevushooajal.

Enam tähelepanu õpiringide tööle!

Eesti Tööliste Haridusliidul, alates tegevust 1932. a. sügisel, seisib ees suur töö — tuli panna alus õpiringidele kui ka korraldada ülemaalisi kursusi. Ning sel sügisel, asudes juba teisele tegevusaastale, võib öelda, et eelmisel sügisel püstitatud nõuded on suurel määral suudetud teostada.

Ka eeloleval tegevushooajal tuleb E. T. Haridusliidul jätkata loengute korraldamist võimalikes keskkohas, mis oleb suurel määral kohapealseist oludest. Eeloleval talvel kursuste kavas on järgmisi aineid:

1. Sotsiaalkindlustus — L. Johanson, Aug. Gustavson, J. Sonin, J. Mihkelson.

2. Töökaitse seadused — A. Veidenbaum, J. Martinson, J. Vain, E. Sonin.

3. Töö tervishoid — M. Püüman, A. Veidenbaum.

4. Fašism ja demokraatia — A. Oinas, J. Rebane, P. Vihalem, P. Treiberg.

5. Majanduspoliitika — A. Oinas, P. Vihalem, J. Sütt.

6. Rahvusvaheline tööorganisatsioon — Aug. Gustavson.

7. Ametiühinguline liikumine — L. Metslang, J. Mihkelson, E. Joonas.

8. Kõneoskuse parktika — J. Rummo.

9. Agraarpoliitika — J. Vain.

10. Palgaolude korraldamine — Aug. Gustavson, L. Metslang, B. Eilman.

Peale mainitute on kavatsusel korraldada lühikursusi praktilisist aineist (töölismaajapidamise korraldamine, ühistegevus jne.).

Õpiringide töö. Kuna loenguid, nagu eelpool mainitud, on võimalik korraldada ainult keskustes, ning loengute korraldamine laialdasemas ulatuses ripuv lektoreist ja majanduslikest võimalustest, tuleb ka Eestis teiste maade eeskujul ikka enam hakata tähelepanu pöörama õpiringidele. Samuti kui süstemaatilisel kursusel vilunud lektori

juhtimisel, võib ka õpiringis omada tervikulist ülevaate õpitavast aimest.

Kuna väljaspool töolisliikumist seis- vaid inimesi, seni organiseerimatuid, raske on siduda tervikuks õpiringi näol, tuleb esmajoones õpiringi mõtet süvendada töolisorganisatsioonides, ameti- õhinguis. Mida enam hakkab Eestis töolisliikumine omandama massiliiku- mise ilme, seda teravamalt tuleb päeva- korrale teadlik usaldusmeeste küsimus. Organisatsioonide usaldusmehed peavad olema võimelised juhtima organisat- siooni majanduselu kui ka üldist tege- vust. Usaldusmehed peavad tihti ise- seisvalt, eriti keskkohatadest eemal, la- hendama ühiskondlikke küsimusi ja neid suutma selgitada liikmeskonnale.

Teiste maade hulgalised kogemused näitavad, et nende teadmiste hankimine võib sündida ainult kavakindla õping- töö tulemusena. Nii kui töolisliikumine üldse, on ka töölis hariduslised küsimu- sed Eestis alles uued ja väljaarenemisel. Meil ei ole veel kogemusi õpiringide kor- raldamisest, meil ei teatagi tihti mis on,

põhjamaadel nii levinend õpingtöövorm — *õpiring*. Kõiki neid asjaolusid ar- vesse võttes korraldab Eesti Töölise Haridusliit lühiajalise *õpiringijuhtide kursuse*, mis määratud kõigepealt ameti- ühingute usaldusmeestele, kes eeloleval talvel võtaksid õpiringi juhtide kuhu- sed endale.

Õpiringi juhtide kursusel Tallinnas 21. ja 22. oktoobril käsitatakse järgmisi aineid:

1. Vabaharidustöö — lekt. J. Rummo.
2. Töölis haridustöö välismail — Aug. Gustavson.
3. Põhjamaade õpiringide töö — N. Ruus.
4. Õpiringide teooria, ainete valik ja tüübid — N. Andresen.

Peale teoreetilise osa on kavas *näitlik õpiring* Tallinnas varem töötanud õpi- ringi liikmeist — J. Veebermanni juhti- misel ja *praktika tunnid* kursusest osa- võtjaile — N. Ruusi juhtimisel.

Kursusest osavõtu tingimused ja registreerimistähtaeg teatatakse orga- nisatsioonidele kirjalikult.

Õpetajad liituvad E. T. Keskliiduga.

19. ja 20. aug. peeti Tallinnas õpetajate 11. üldkongress, millest võttis osa üle 600 õpetaja, neist ligi 400 hääleõiguslikku saadiku. Kongress oli kokku kutsutud seisukohta võtma maaõpetajate palgakärpimise kohta, kuid kongressil tulid arutusele ka koolipoliitilised küsimused, organisatsioonilised küsimu- sed ja demokraatia kaitse küsimus. E. T. Keskliidu nimel tervitas kongressi Keskliidu abiesimees A. Gustavson.

E. Martinson ja V. Uustalu refereerisid teemil „Õpetajate tööttingimused ja palgaku- simus“. Läbirääkimistel valitses üksmeel arva- mused, et õpetajad peavad tihedalt liituma teiste organiseeritud palgateenijate ja -töolis- tega. Järgmisel päeval refereeris M. Välbe „Meie kooli ja hariduspoliitikast“, milles kait- ses meie hariduselu edukaid saavutusi. See- järele asutakse resolutsioonide vastuvõtmisele. Järgmises numbris toome resolutsioonid täie- likumalt, siinkohal märgime ära kolm tähtsa- mat.

Demokraatia kaitse küsimuses võetakse vastu järgmine resolutsioon:

Kongress tunnustab, et ainult demokraat- likus korras peitub võimalus rahva loovaid jõude rakendada ülesehitavaks tööks ja ainult

demokraatlik kord on eelduseks Eesti Vaba- riigi püsimiseks, sellepärast nõuab, et V. Valitsus kõige otsustavamalt astuks välja fashist- likkude ja kommunistlikkude liikumiste vastu, mille sihiks on hävitada demokraatlik kord ja paisata julma tagakiusamise ohvriks demo- kraatliku korra kaitsjad. Kongress kutsub tervet õpetajaskonda üles kõige resoluutsemalt astuma välja demagoogiliste võtetega aetava kihutustöö vastu, mis tahab naeruvääristada ja hävitada demokraatlikku korda.“

Selle resolutsiooni vastuvõtmisel soovis sõna „Võitluse“ toimetaja J. Libe, kellel aga õpetajad kõnelda ei lasknud.

Üksmeelselt võeti vastu otsus: *Eesti Õpeta- jate Liit astub Eestimaa Töölisühingute Kesk- liidu liikmeks.*

Ühel häälel samuti võeti vastu otsus: *Õpe- tajate 11. üldkongress mõistab hukka praeguste koalitsioonierakondade: rahvusliku kesk- erakonna ja asunike erakonna tegevuse maa- õpetajate ülekohtusel palgaastme alandamisel.*

Kongressi otsused tulevad kinnitamisele Liidu asemikkudekogus, mis peetakse oktoobri algul. Kuid nagu näha, on õpetajate organi- satsioonis arenemas tõsine ametiühinguline töö.

Lutheri tööliste üldkogu

krooni langetamise ja põhiseaduse muutmise vastu.

A.-S. A. M. Lutheri käitise tööliste üldkogu koosolek 20. aug. 1933. a., — pärast E. Joonase referaati läbiarutades krooni vääringu ümberhindamisele järgnevat elukalliduse tõusu küsimust, võttis vastu järgmise resolutsiooni:

A.-S. A. M. Lutheri tööliste palgad pole kunagi tõusnud tõeliku elatismiinumini, kuid viimaste aastate palgakärpimised ja lühitöö on asetanud töölistkonna ääretult raskesse seisukorda.

Nüüd aga rahavääringu ümberhindamise järele, mil suurema osa sisseveetavate aga ka kodumaa tehastes valmistatavate esimese järgu tarbeainete, samuti ka toiduainete hinnad järsult tõusnud, osutub tööliste palga reaalse ostujõud veelgi palju väiksemaks ja töölistkonna elamistingimused muutuvad viletsamaks.

Kuigi A.-S. A. M. Lutheri tehased pärast krooni kursi langust on veidi kompenseerinud varem tehtud palga kärpimisi, ei küüni ometi palga tõus kaugeltki selleni, kui võrd tõusnud elukallidus. Ometi A.-S. A. M. Lutheril, kui saadusi eksporteerival käitisel, mille tulud krooni kursi langusega suurenenud ligidale 100 miljoni sendi võrra, oleks võimalik suuremate raskusteta tõsta tööliste palkasid tunduvalt.

Kõike seda arvesse võttes tööliste üldkogu koosolek otsustas:

- 1) Ümberhinnatud krooni väärtust ei tohi lasta enam langeda, mille tagajärjel töötavad hulgad satuksid veelgi viletsamasse seisukorda;
- 2) tööliste palgad tulevad tõsta seevõrd, kui on rahavääringu ümberhindamisega tõusnud elukallidus;
- 3) töölistkond kriisimaksust vabastada;
- 4) igasugused rukkimonopolid ja preemia maksud põllumeestele lõpetada;

5) hindamiskomissar oma tegevusalale kutsuda;

6) elukalliduse ja tollide alandamist.

Kuna läheneb uus rahvahääletus, põhiseaduse muutmise asjus, siis A.-S. A. M. Lutheri käitise tööliste üldkogu koosolek rõhutab, et Eesti vabariigi praeguse põhiseaduse muutmise on otstarbetu sellepärast, et praegune põhiseadus ei takista riigi valitsemist ja juhtimist kodanikkude huvides. Praeguse põhiseaduse maksvuse kestes on Eestis teostatud niisugused suureulatuslikud uuendused, nagu maareform, üldine sunduslik rahvaharidus, mis nõudnud suuri ainelisi kulusid ja määratumat jõupingutust riigiparadilt. Seda kõike ja veel hulga teisi tähtsaid korraldusi on võimaldanud maksev põhiseadus, ning on küsitav, kas teistsuguse korra juures meie riik oleks üldse suutnud püsima jääda.

Häälendamisele tulev põhiseaduse muutmise kava aga piirab rahva, eriti tööliste poliitilisi õigusi ja annab üksikuile, kõrgemal kohal olevaile võimukandjatele piiramata võimu ja õigused, mida võidakse järsult kasutada töötavate kihtide huvide vastu.

Koosolek tunnustab praeguse põhiseaduse meie oludes elule otstarbekohaseks ja vastuvõetavaks ning kutsub üles kogu Eesti töölistkonda ühes perekondadega hääletama 14., 15. ja 16. oktoobril põhiseaduse muutmise vastu, nagu seda tehtud juba kahel korral.

Töölisnõukogu tegi teatavaks vabrikuvalitsusele resolutsiooni krooni vääringu langetamise ja palkade tõstmise kohta, mille peale vabrikuvalitsus vastas kirjalikult, et „aeg selleks pole veel lähenenud, et seda küsimust arutada“. Nähtavasti on meie käitiste juhatused arvamisel, et siis on alles aeg hakata palgaküsimusi arutama, kui töölistkond neid selleks tööseisakuga sunnib.

Määratu tööpuudus meremeeste seas.

„Eesti Statistika“ nr. 7/8 toob ülevaate meremeeste töö ja palgatingimuste kohta 1932. a. See ülevaade on koostatud meremeestekodu andmetel.

Nagu siit nähtub oli 1933. a. algul registreeritud meremeestekodus 7.174 meremeest, (köögi- ja kajuti naispersoonal — 421 isikut kaasa arvatud).

Teenistuses oli aga juulikuus 1932. a. kõigest 2.074 meremeest ehk 29,5% seeaegsest registreeritud meremeeste üldarvust (7.036). Kuigi kõik registreeritud meremehed ei ole enam tegelikud meremehed ning väga paljud tuleksid tegelikult tööd otsivate meremeeste nimesikust kustutada, võib siiski märkida julgesti, et meie kaubalaevastik mahu-

tab vaid 1/3 registreeritud meremeestest. Väga suur on ka töötute juhtkonda kuuluvate meremeeste reserv. Nii oli juulis 1932. a.

	Registreeritud	Neist kohtadel
Kaug. kapt.	175	104
Kaug. tüürim.	173	98
Ligis. kapt.	68	34
Ligis. tüürim.	86	38
Kipreid	243	116
Selgitamata	87	35
Seega oli töötä:		
Kauges. kapt.	40,6%	
Kauges. tüürim.	43,4%	
Ligisõidu kapt.	50,0%	
Ligisõidu tüürim.	55,8%	
Kipreid	52,3%	

Muidugi tuleb ka siin arvesse võtta seda, et kõik n. n. „tööta“ kaptenid ja tüürimehed ei ole huvitatud merele minekust, kuid eksimatult võib siiski öelda, et keskmiselt umbes 40% juhtkonda on kohaotsijate reservis.

Millest on tingitud selline suur töötute % meremeeste seas?

See on tingitud järgmistest asjaoludest. Eesti meremehi oli juba iseseisvuse algul väga palju, sest võrdlemisi suur vene kaubalaevastik oli avatud eesti meremeestele. Nii leidsid sadandekesk- ja vanema põlve meremeestest, kes praegu kodumaal kohata on, teenistust varem vene laevadel. Ka välislaevadel oli varem rohkesti eestlasi, kes nüüd seal teenistuse puudumise tõttu on sunnitud kodumaale siirduma.

Meremeeste arvu suurendab ka suur

tööpuudus kuiival maal, purjekate asendamise aurikutega (tehnoloogiline töötus), pikk mererand, kust noored tahavad meremeheks hakata.

Meremeeste arvu aitas suurendada väga palju see, et kuni viimase ajani puudusid sundnormid meeskonna arvu ja kutselise kvalifikatsiooni kohta, ning laevaomanikud ja kaptenid püüdsid noorte algajatega, kes odavalt või koguni tasuta töötasid, toime tulla. Niipea kui noormees juba hakkas palka nõudma, lasti ta lahti ja võeti uus algaja. Nii vabritseeriti uusi meremehi täie auruga. See nähtub ka registrist. Laevapoiste ning II järgu kütjate ehk trümmerite arv on registris kohutavalt suur.

Praegused sundnormid meeskonna kohta aitavad olukorda veidi parandada.

A. Gn.

Soome meremeeste streik lõppes.

Soome meremeeste streik, mis nõudis suurt ohvrimeelt ja sitkust ning kestis 4 kuud on nüüd lõppenud. Talvel otsustasid laevades olevad organiseerunud meremehed alustada võitlust paremate palgaolude ja kollektiivlepingu sõlmimise eest. Palgavõitluse alustamise vastu hääletasid ainult 7%. Streiki venitas nii äärmiselt pikale Inglise Transporttöölise Liidu lubadus boikoteerida soome streigimurdjatega sõitvaid laevu inglise sadamais, kuid inglased ei täitnud lubadusi, vaid asusid läbirääkimistesse laevaomanikega, need andsid teatavaid lubasid, kuid jätsid need lubadused muidugi täitmata.

Norras on soome laevade boikott olnud täielik, nii et ükski soome laev pole julgenud sõita norra sadamaisse. Rootsis on boikott olnud osaline, kuid sellele vaatamata on sellel mõju olnud, nii et soome kaubalaevad ei usaldanud enam Rootsi sõita. Kõik skandinaavia maade meremeeste ja transporttöölise liidud on rahaliselt toetanud Soome meremeeste ja kütjate unioni selles pikas võitluses. Nõukogude venes 6 nädalat laaditi ja lossiti streigimurdjatega

sõitvaid laevu, kuid hiljem alustati sealgi boikotti, mille tulemusena hiljem 9 vähema laevajuhti olid sunnitud sõlmima kollektiivlepingud. Mõned kuuldused olid liikumas, mille järele venelased olevat streikijaid rahaliselt toetanud, kuid soome meremeeste liidu teatel polevat venelased ühtegi penni annud toetuseks.

Pikaajalisele streigile vaatamata ei läinud korda meremeestel omi nõudeid suruda läbi, sest streigimurdjaid leidis liig rohkesti ja laevaomanikud keeldusid kollektiivlepinguist. Tähelepanuväärne on, et punase internatsionaali meremeeste ja sadamatöölise liitu mehed (I. S. H.) on püüdnud ühtlast võitlust segada ja takistada.

Siiski osa laevades, kus varemalt madalad palgad olid, oldi sunnitud neid tõstma kõrgemate palkade laevade tasemele, mis ka on streigi ainukeseks tulemuseks.

Kaotusele vaatamata tuleb soome meremeestel laevadele minnes kõik read tõmmata koomale ja organiseerida kõik jõud, et järgmises võitluses tulla välja võitjana.

Sisemaine ametiühinguline ringvaade.

TEKSTIILTÖÖLISTE PALGAVÕITLUS.

Tekstiiltöölised on alustanud palgavõitlust kogu tööharus. E. T. Keskliidu juhatusel algust peeti 14. aug. Tallinnas tekstiilkäitiste tööliskoogude ja tekstiiltöölise ametiühingute esindajate konverentsi palgaküsimuse arutamiseks. Otsustati volitada Keskliidu juhatust esitama tööandjatele ettepanek: tõsta tekstiiltöölise palka alates 15. sept. 30% võrra. Samal koosolekul võeti vastu kodukord, mille alusel ületööhäruuline palgavõitlus teostub. Selle kodukorra alusel on liidetud ühiseks korralduseks kõik tekstiiltöölise organisatsioonilised elemendid — tööliskoogud ja tekstiiltöölise ametiühingud. Üldiseks juhatajaks on E. T. Keskliidu juhatus, kes ka palgaküsimuses tarvilikke läbirääkimisi peab. Tallinna, Sinti ja Narva on Keskliidu juhatus määranud piirkondlikud volinikud, kes kohapeal ühtlustavad palgavõitlust.

Hariduse- ja sotsiaalminister kutsus 5. sept. kokku E. T. Keskliidu ja tekstiilkäitiste juhatuste esindajad läbirääkimisteks palkade tõstmise asjus.

UUS ABINÕU TÖÖLISTE TERRORISEERIMISEKS.

Meie tööandjad on alati olnud leidlikud abinõude käsitamisel töölistkonna terroriseerimiseks. Üheks viimase aja abinõuks on kujunenud Narva tekstiilkäitistes, nagu Kreenholmis ja mujalgi, tööliste palkamine määratud ajaks. Tavaliselt palgatakse töölistes käitistesse määramatuks ajaks, kuid nüüd võetakse tööline tööle näiteks 15. septembrini, millal võidakse anda talle lõpuarve.

Säärane määratud ajaks palkamine asetab töölistes väga halba seisukorda sellepolest, et iga sellaise tähtaja kätejuudmisel annab meister ja direktor mõista selgesti, et täna on viimane päev ja kui mingit erilist konflikti ei juhtu, võid jääda veel tööle paariks nädalaks edasi. Loomulik, et iga pisemagi konflikti puhul tööjuhataja või mõne teise järgmisel tähtpäeval sellast mässulist töölist enam tööle ei jäeta. Nii ripub see tähtaeg alalise damoklese mөөgana pea kohal.

On töölisti, kelle tähtaegu sellaselt üle poole aasta pikendatud, kuid määramatu ajaks palgatute liiki pole neid viidud.

METSA EKSPORTÖÖRIDE SUUR KASU.

Sadamatöölise palk Pärnus langenud.

Pärnu Sadamatöölise Ühingu koosolekul 6. augustil kõneles keskliidu organisator J. Mihkelson sadamatöölise olukorrast ja eksportööride kasudest krooni langetamisel. Leiti, et sadamatöölise palku, mis ülekohtuselt madalad, tuleb tõsta vastavalt krooni väärtuse langemisele, sest üks metsaeksportöör teenis ühe ainsa operatsiooni pealt 17 miljonit enam puhast, kui enamalt.

Pärnu sadamatöölise olukorda raskendab suurelt osalt see, et eestöömeeste palga peavad nüüd töölistes maksma. Varemalt maksid laevakontorid eestöömeeste palgad, kuid nüüd võetakse igas laevas, mis stividor L. Baelmanni

laadida, eestöömeeste palgaks 5—10 senti standardi pealt maha igal mehel rahajagamisel. Sellane omavoliline palgakäpimine on aga lubamatu, kui tööleping sõlmitud 160 sendile standardist, kuid tegelikult makstakse 155 s. ja vähem.

RAUDTEELASED KROONI LANGETAMISE JA PÕHISEADUSE MUUTMISE VASTU.

Krooni vääringu allaviimine tõi esile ametiühinguliselt organiseeritud töölistkonnas võimusa protesti laine. Pea kõik ametiühingud pidasid protestikoosolekuid, kus valitsuse samm rahakursi langetamises mõisteti teravalt hukka.

Valga ja Mõisaküla raudtee tööliste üldkogude koosolekutel kõneles sms E. Joonas keskliidu esindajana ja mõlemal massilisel koosolekul võeti vastu hukkamõistvalt resolutsioonid krooni langetamise kohta.

Samuti oli töölistkond mõlemal koosolekul kategooriliselt põhiseaduse muutmise vastu, väljendades seda vastavas resolutsioonis.

LAEVAOMANIKUD EI TAHA MEREMEESTE PALKU TÕSTA.

Lubavad pooldada meremeeste kindlustamist.

Eesti meremeeste palgad on madalamaid maailmas. Eriti raskesse seisukorda sattusid meremehed kroonikursi allaviimise tõttu, sest neil tuleb kulutada suurem osa palgast välismail ja pealegi pügavad kaptenid alaliselt meremehi palgamaksimisele kursside ümberarvestamisega. Et meremeeste palgad kroonikursi langedes üle $\frac{1}{3}$ oma ostujõust kaotasid, pöördusid meremeeste organisatsioonid laevaomanike poole, et meremeeste palku tõstetaks vastavalt kroonikursi langusele.

Laevaomanike poolt saadetud vastuses ei salatagi, et laevad nüüd rohkem teenivad ja laevanduse seisukord on kergem, kuid palkade tõstmise vastu ollakse endise jonnakusega.

Ainsa vastutulekuna lubatakse meremeestele, et laevaomanikud pooldavad õnnetu juhtumiste vastu kindlustamise seaduse maksmapanekut meremeestele, kuid sedagi lubadust tuleb võtta suure ettevaatusega, sest laevaomanikud on ennegi seda seadust „pooldanud“, aga kui meremeeste liit töötab seaduse välja ja taheti seda hakata ellu viima, siis sikuksid laevaomanikud sõrad vastu ja seadus on praegugi kalevi all.

„EESTI SIIDI“ TÖÖLISTE KOOSOLEK.

2. septembril peeti A-S. „Eesti Siidi“ tööliste üldkogu koosolek, kus refereeris Keskliidu sekretär L. Metslang „Töölistkonna majanduslikust ja õiguslikust olukorrast“. Ühel häälel võeti vastu järgmine otsus:

1. Krooni ümberhindamise tagajärjel on tõusnud elukallidus, mille tagajärjel tööliste olukord on tunduvalt halvenenud. Seepärast on vajalik tõsta tööliste palkasid. Koosolek ühineb tekstiilkäitiste tööliskoogude konverentsi poolt ülesse seatud palkade tõstmise

nõudega ja kiidab heaks ületööhärlise aktiivse palkade tõstmise läbiviimiseks.

2. Koosolek leiab, et tööliskonnal tuleb täie jõuga välja astuda fashistliku liikumise vastu, sest fashism on tööliskonna suusulgemise süsteem, see on tööliskonna õiguste kaotamise meetod ja see on tööliskonna võitlusvõimade röövimise vahend.

Meil Eestis on fashismi kandjateks „Vabadussõjalaste Liidu“ nime taha pugenud tagurlike kapitalistlikkude kihtide ja halti parunite käsikud, kes tahavad toimida Eesti töölisega samuti, nagu tehakse seda praegu saksa töolistega. Eesti fashistide poolt algatatud põhiseaduse muutmise eelnõul pole muud sihti, kui rahva laiade hulkade üle võimule upitada piiramata võimuga president-diktaator, kelle käes oleks täielik võim.

Kõike seda arvesse võttes koosolek kutsub ülesse kogu käitiste tööliskonda: 1) astuma leppimata võitlusse tööliskonna verivaenlase fashismiga;

2) hääletama eelseisval rahvahääletusel — 14., 15. ja 16. oktoobril fashistide poolt algatatud põhiseaduse muutmise vastu, sest selle seaduse läbiviimisega oleks röövitud tööliskonnalt nii organiseerimise kui ka oma elujärje parandamise eest võitluse pidamise võimalus.

TRÜKITÖÖLISTE KAVATSUSI.

Viimasel Tallinna Trükitöölise Ühingu juhatusel koosolekul määrati kindlaks organiseerimiskava. Tahetakse läbi viia suuremat organiseerimistööd trükitööliskonnas. Eeldusi selleks on. Ühisuse ruumides, V. Pärnu mnt. 31—5, on käimas remont ja ruumid avatakse selle kuu keskel liigetele kasutamiseks. Raamatukogu avamine sünnib 3. oktoobril.

NAHATÖÖLISTE PALGAD KROONI LANGUSE TÖTTU ALANENUD.

Pärnu Nahatöölise Ühingu viimase üldkoosolekul oli arutusel palgaküsimus eesti krooni vääringu langusega ühenduses, kusjuures selgitati lähemalt nahatöölise olukorda. Selgus, et nahatöölised on krooni languse tõttu eriti palju saanud kannatada, sest naha hinnad on tõusnud ja kaupmehed ei taha tervet naha hinnavahe tõusu valmiskaubale panna juure, sest rahva ostujõud on juba küllaltki madal. Saapakauptomehed püüavad tekkinud olukorrast saada üle sel teel, et kärbinvad kingseppade nii kui nii juba äärmiselt madalat töötasu.

Krooni kursi langemisest kasusaajate ja kannatajate-töölise olukorda selgitas pike-malt J. Mikkelson kesklüüdu esindajana. Lõpuks otsustati pöörduda tööandjate poole, et töötasu tõstetaks kuni 50 senti paarilt täiskasvanute jalanõudel ja vabariigi valitsusele saata märgukiri, milles selgitatakse olukorda, millisesse nahatöölised krooni languse tõttu on sattunud ning nõutakse sammude astumist palgatõstmiseks.

Nahatöölise organiseerimiseks otsustati luua täielikum sidevõrk.

Põnevamaks päevakorra punktiks oli Töölisühingute Kesklüüdu astumise küsimus, kus peale pikemaid elavaid väielusi ja kesklüüdu

org. Joh. Mikkelsoni seletusi ärakuulates otsustati kesklüüdu astumine jaatavalt. Vastu ei hääletanud lõpuks ükski.

SADAMATÖÖLISTE KOOSOLEK.

Tallinna Sadamatöölise Ühisuse pooleaasta peakoosolekut peetakse 17. septembril kell 11 hommikul ühisuse ruumes sadamas, Baikovi sild 3.

Päevakorras on aruanded tegevuse ja kassa üle ning muid jooksvaid küsimusi.

UUS PALGAVÄHENDUS KREENHOLMIS.

Töölise olukorda on tekstiiltöösturid lubanud siis alati pidada silmas ja isegi parandada, kui nad on kaubelnud riigivõimult soodustusi. On need saanud kätte, siis heidetakse tööliste käega. Uuemaks tõenduseks töösturite sellase talitusviisi kohta on Narvas Kreenholmis kangrute töökoormatuse suurendamine nüüd, kus sajad tekstiiltöölised on ootamas tööd vabrikute värava taga. Alles juunis vallandati üle saja kangru Kreenholmis, ja seda imelikum on nüüd vabrikuvallitsuse teadaanne, et alates 1. septembrist tuleb kangrutel töötada 3 teljega, mis kurnab töölisi äärmiselt ja teiseks suurendab tunduvalt tööpuudust.

Töökoormatuse suurendamise põhjuseks olevat direktori poolt tööliskogule antud seletuse järele kiireiseloormuliste tellimiste täitmine, millega olevat isegi veidi hiljaks jäädud. Telgede arvu tahetakse suurendada 300-lt—1000-le, s. o. 200 telje võrra, mis vastab täiesti 100 kangru tööle, kes praegu vabrikute värava taga töötult ootavad.

Vabrikuvallitsus tapab vabrikusolijaid tööga ja värava taga olijaid näljaga.

Tööliskogule on teinud vabrikuvallitsusele ettepaneku töölisi võtta juure, kuid seal poolt seletatakse, et nad ei tahtvat inimesi paariks kuuks palgata, sest pärast olevat neil vallandamine raske „haleda südame“ pärast, kuid sama „hale süda“ ei tunne selle üle mingit piina, kui sajad töölised praegu koos perekonna liigetega töötulina pälgivad.

Tõeline põhjus aga töölise arvu suurendamise vastu ei ole hale süda, vaid suurema profiidi, lisaväärtuse isu, sest telgede arvu suurendamisega käsikäes käib praegu jällegi tuntud tükitöö hindade „reguleerimine“ vähemalt 20—30% madalamaks. Töölise juurevõtmisel aga jääks palgad endiseks. Tükitöö hindade „reguleerimine“ põhjenduseks on see, et tööline 3 teljega töötades rohkem teenivat ja nemad aga ei võivat nii palju maksa.

Sääraste nurgataguste võtetega püütakse suruda alla töölise praeguseid madalaid näljapalku.

Tööliskogule pöördus eeltoodud asjas kesklüüdu poole ja kesklüüdu juhatus saatis majandusministrile vastava märgukirja, mille tulemusena olevat ministeerium vahele seganud, kuid tõiseid tulemusi pole veel kuulda, sest meil on ju praegu tunnustatud põhimõtte, et riigivõim ei tohi segada eramajandusse, kuid on kohustatud seda eramajandust kogu aeg turgutama ja toetama igasuguste riiklike soodustustega.

Üle Eestimaa lise Meremeeste liidu tööartelli juhatusel läks korda hankida töid töötutele meremeestele Tallinna sadamas remondis viibivatel aurikutel „Naissaar“ ja „Vironia“. Üldine suur töötute arv ja samuti sadade Tallinnas viibivate kohata meremeeste tööjõu pakkumine on töötasu äärmiselt madalale viinud. Töötunni tasu on 1930. a. saadik ligi 50% langenud. Keskmise tasuna makseti 1,50 kr. päevas, kuna samadel töödel tasu paar aastat tagasi 3 kr oli. Samuti on üksikute isikute kõlvatu vaheltkasa püüdmise tõttu tükitööde tasu laevade remonttööde alal äärmiselt madalale langenud. Kõiki neid asjaolusid kasutasid mõningad laevaomanikud, et näljapalku veel enam vähendada ja neil õnnestus nälgivaid inimesi 1—1,20 kr. tasu eest päevas saada.

Üldse on töötud meremehed tööd saanud ja teeninud:

Laeva nimi.	Töölise arv.	Töötunnid.	Töötasu.
Vironia	119	3579	Kr. 780.83
Naissaar	73	7922	„ 2218.10
Üldsumma	192	11501	Kr. 2998.93

Veel püüdis tööartelli juhatus töid hankida teistelt laevadelt, kuid suuremate remontide puudumise tõttu ei õnnestunud see. Kalalaevastik, mis käesoleval aastal väiksemas koosseisus merele sõitis, sooritas tarvilikud remondid oma laevades kalameestega, kes tasuta ehk minimaalse tasu eest tööd tegid.

VALGA TÖÖLISED MÕISTSID HUKKA PÕHISEADUSE MUUTMISE.

Valga Töölise Ühingu üldkoosolekul 13. aug. s. a. kõneles sms. Rebane põhiseaduse muutmist ja tööliskonna ülesannetest, kusjuures lõputulemusena võis konstateerida, et Valga tööliskond kukutab kaikameeste põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu ka kolmandat korda läbi, millega koosolijad ühel häälil ühinesid.

Keskliidu org. Joh. Mikhelson kõneles majanduspoliitilistest päevaküsimustest, kusjuures mõisteti hukka krooni langetamine, mis vähendas tunduvalt tööliskonna ostujõudu.

Peale referaati lahendati rida ühingu ja liikmeskonda puutuvaid küsimusi.

ÕIENDUS.

„Töölise Hääl“ nr. 4 tõi teate: Eesti Ehitustöölise Ametiühingu üldkoosolekust 26. märtsist s. a., kus muuseas oli öeldud, et E. E. Ametiühingule valiti uus juhatus ja revisjonikomisjon. Peab olema: valiti E. T. K.

Juhatus.

Amsterdamis peetud Rahvusvahelise Ehitustöölise kutsesekretariaadi nõukogu koosolekul otsustati internatsionaali tegevust jätkata endises suunas, vaatamata sellele, et saksa ametiühingud olid sunnitud jääma eemale. Peeti tarvilikuks, et tulevikus ehitustöölised, puutöölised, kivitöölised ja maalrid moodustaksid ühtlase ja tugeva rahvusvahelise kutsesekretariaadi. Sekretariaadi juhatuse asukohaks, mis seni oli Saksamaal, otsustati ajutiseks määrata Amsterdam.

HOLLADI TÖÖLISKOND BOIKOTEERIB SAKSA KAUPA.

Saksa natside toores diktatuur on äratanud terves ilmas jalestust ja põlgust ning spontaanselt on kerkinud esile saksa kaupade boikoteerimine kõikjal. Sõnadest tegudele on asunud Hollandi Ametiühingute Liidu ja sotsialistliku partei juhatused, mis on kuulutanud välja üldise saksa kaupade boikoti, kui kardetavama majandusliku relva Saksamaa vastu.

Boikoti teostamiseks asutatakse eriline büroo, mis teatab tarvitajale, millised valmis- ja poolvalmisadused Saksamaalt tulnuina kuuluvad boikoti alla.

Hollandi ametiühinglaste ja sotsialistlike partei organisatsioonide keskused loodavad, et hollandi aktsioon ei jää ainukeseks, vaid sellele järgneb terve rida samasuguseid aktsioone teiste maade tööliskondade poolt.

HAAKRISTIGA LAEVAD BOIKOTI ALL.

Saksa majanduslik boikott algas paljudes riikides spondaanselt ja juba varem, kui Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu kongress seda otsustas. Saksamaa ekspordi kohutav kokkukuivamine viimasel ajal on suurelt osalt rahvusvahelisele solidariteedile põhjenev tööliskonna boikoti tulemus.

Rahvusvahelise Transporttöölise Liidu bületään toob alaliselt selle kohta teateid, et ühes ja teises suuremas sadamas on saksa haakristiga laevu nädalate kaupa olnud seismas, ilma et neid keegi oleks laadinud või lossinud. Samuti on mitmel pool saksa haakristi lipuga laevu võimsa kivirahega võetud vastu.

KANADA AMETIÜHINGUD.

Ametiühinguline liikumine Kanadas seisab tugevail alusel, mida tõendab üksi asiolu, et liigete arv on 1926. aastast 1933. a. alguni kasvanud 19.000 võrra, ulatudes nüüd 122.129-le. Kui arvaksime juure ka liikmed, kes tööpuiduse tõttu on liikmemaksust vabastatud, siis tõuseks liigete arv 160.000. Mõõdunud aasta tulud olid 38.260 dollarit ja kulud 23.128 dollarit.

SISU: 1) E. Joonas — Mustasajaline reaktsioon ähvardab. 2) Amicus — Orjaket toov põhiseadus. 3) Aug. Gustavson — Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu VI kongress. 4) Töölisvanemate II üleriiklik konverents. 5) Eesti Töölise Haridusliit eeloleval tegevushooajal. 6) Õpetajad liituvad E. T. Keskkliiduga. 7) Lutheri töölise üldkogu. 8) A. G. — Määratu tööpuidus meremeeste seas. 9) Soome meremeeste streik lõppes. 10) Sisemaine ametiühinguline ringvaade.

Toimetuse: E. Joonas, K. Must, L. Metslang, J. Mikhelson, A. Gustavson. Vastutav toimetaja: K. Must. Väljaandja E. Töölisühingute Keskkliit. Ilmub Tallinnas kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti, 6 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetuse ja talituse: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52.

Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükkkoda, V. Pärnu mnt. 31. 1933.